

Revolucionarni značaj slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja

V razpravi o poročilih Centralnega komiteja KP Jugoslavije na V. kongresu KPJ je govoril tudi predsednik vlade LR Slovenije Miha Marinko. Med drugim je dejal:

Splošna in enodušna je naša ugotovitev, kako zelo je neupravičen napad Informbiroja, ki je tako težak udarec za našo Partijo, škodljiv vsemu mednarodnemu gibanju in koristi le mednarodni imperialistični reakciji. Čeprav so z objavo nesrečne resolucije in rovarjenji, ki so sledila, naš kongres v gotovem smislu prikrili pred mednarodnim komunističnim in svobodoljubnim gibanjem, mora vendarle kongres odgovoriti na te prav tako nepričakovane kakor neupravičene napade na našo Partijo.

Prej ali slej bo jasno vsemu svetu, da je vodstvo naše Partije bilo in ostalo dosledno na liniji nauka marksizma-leninizma. To so dokazovala, dokazujejo in bodo še dokazovala ne le navadna prepričevanja, temveč dejanja in nesporna dejstva — stvarnost izgradnje socializma v naši državi. Jasno je, da ta naš kongres ne more odraziti vsega tistega, kar čutita vsa naša Partija, vse naše delovno ljudstvo zaradi tega neupravičenega napada, ne more razpravljati, ne da bi se zadržal na teh obtožbah. Navedel bom nekaj dejstev, ki dokazujejo, da nismo nikoli skrivali obraza Partije, da se nismo skrivali v Ljudski fronti, da v politiki naše Partije ni niti sledu o nekakšnem iluzornem namenu »zaslepljevati« buržoazijo itd., kot nam očitajo. Če bi se podpisniki resolucije pobrigali, da bi si ogledali dokumente, ki so jim bili na razpolago, bi ne mogli priti do tako čudnih trditve.

Navedel bom nekaj citatov iz revije KPS »Delo« iz maja leta 1942:

V prvomajskem proglasu KP Slovenije, ki ga je napisal tovariš Kardelj in v katerem razkriva izdajalske namene slovenske reakcije, ki je hotela zavreti ljudski upor, oblatiti in osamiti Komunistično partijo, ugotavlja:

»Slovensko ljudstvo danes ve, da mora biti demokracija resnično ljudska, zgrajena na osnovnih slojih ljudstva in ne na peščici proti pravnih mogotcev in oblastnikov. Takšno resnično demokracijo pa morejo zagotoviti slovenskemu ljudstvu odbori Osvobodilne fronte, ki so se demokratično rodili iz ljudstva, v njegovi borbi proti okupatorju, in so v tej borbi dokazali svojo zvestobo ljudstvu. Ljudstvo ve, da bodo zato ti odbori tudi v bodoče najboljša jamstvo za to, da bo odločala volja slovenskih delovnih množic. Ljudstvo danes ve, da je svoboda brez materialnega blagostanja zlagana fraza. Zato se v tej borbi ne bori le za osvoboditev, temveč tudi za svoje socialne pravice. Vse to pa more slovenskemu ljudstvu zagotoviti resnična ljudska oblast, v kateri imajo vodilno vlogo osnovne ljudske množice pod vodstvom proletariata.«

V vsem proglasu se poudarja, kako morajo biti komunisti v prvih vrstah borbe, v končnih geslih pa je rečeno: »Živela Komunistična partija Slovenije, junaška predstraža Osvobodilne fronte slovenskega ljudstva! Živela KP Jugoslavije, junaška voditeljica osvobodilne borbe narodov Jugoslavije!«

V isti številki revije »Delo« razvija tovariš Kidrič v svojem članku o revolucionarnem razvoju slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja misel revolucionarnega družbenega razvoja in pravi med drugim dobesedno: »Kateri so

tisti elementi, ki dajejo slovenskemu narodnoosvobodilnemu boju predznak revolucionarnega razvoja? Predvsem dejstvo, da se slovensko narodnoosvobodilno gibanje bori za osvoboditev in samoopredelitev slovenskega naroda.

Doseči osvoboditev, zedinjenje in samoopredelitev slovenskega naroda pomeni revolucionarno zrušiti obstoječi sistem nacionalnega zatiranja ali pa revolucionarno preprečiti vzpostavitev katerega koli starega ali novega sistema imperialističnega jarma nad Slovenci. To je torej izrazito revolucionarni program.

Nadalje je rečeno: »Za pričetek in za organizirani razvoj ter polet oboroženega boja proti okupatorju so morale nastopati povsem nove sile. Glavna sila, ki je omogočila in razvila borbena enotnost slovenskega naroda, je bila in je Komunistična partija Slovenije kot sestavni del KP Jugoslavije, ki se je izkovaala v nepomirljivem nasprotovanju in ogorčeni borbi z vsemi vladajočimi režimi stare Jugoslavije.

V skladu z veliko spremembo v vodstvu in organizaciji osvobodilne vojne proti fašističnim osvajalcem se je izvršila najgloblja sprememba tudi v družbenem vodstvu slovenskega naroda. Kakor so do izbruha slovenske osvobodilne borbe vodile slovensko nacionalno usodo gospodarske vladajoče stranke, namreč veleposestniki in kapitalisti, tako je današnji politični gospodar slovenskega naroda proletariat Slovenije.«

Kidrič pojasnjuje, kako je politično buržoazno vodstvo dosledno odklanjalo

naslonitev na ZSSR in privedlo slovenski narod v najstrašnejše suženjstvo in piše: »Za slovensko osvobodilno borbo je značilno, da se je Osvobodilna fronta kot utelešenje borbene enotnosti slovenskih ljudskih množic odločila za izključno naslonitev na staljšče protifašistične in protimperialistične borbe, za naslonitev na Sovjetsko zvezo. V tem je bilo poročstvo, da je krenila slovenska revolucija že na prvi stopnji dosledno v protimperialistični smeri.

S tem je jasno poudarjeno, da že v samem začetku naše borbe ni bilo utvar v angloameriško zavezništvo.

Poglejte, kako je Partija premišljeno uvajala socialistične elemente v razvoj naše ljudske revolucije. Za dosego »osvoboditve, zedinjenja, samoopredelitve in demokratične svobode slovenskega naroda« so potrebne tudi vse tiste gospodarske spremembe, ki spadajo v okvir dosledne demokratične revolucije. Iz tega brezkompromisnega boja za dosego tega cilja bodo nastali pogoji za preraščanje demokratične revolucije v socialno osvoboditev delovnega ljudstva.

Bistvena značilnost osvobodilne vojne je, da se razvija pod vodstvom proletariata. Od vprašanja, če bo proletariat to vodstvo obdržal ali ne, je odvisna zmaga ali poraz Osvobodilne fronte, s tem pa tudi vprašanje osvoboditve ali neosvoboditve slovenskega naroda.

Slovenska ljudska revolucija se razvija po logiki in potrebi sedanje borbe za osvoboditev, zedinjenje in samoopre-

Enotnost narodov FLRJ v luči V. kongresa KPJ

Na V. kongresu KP Jugoslavije v Beogradu, ki je trajal od 21. do 29. t. m., je po poročilu maršala Tita podal tov. Aleksander Rankovič v imenu CK KPJ poročilo o organizacijskem delu in o stanju v KPJ. Ko je orisal organizacijsko partijsko delo v času stare Jugoslavije in v narodnoosvobodilni borbi ter njene napore v borbi za izgradnjo socializma in ko je podrobno razčlenil sestav Partije ter nakazal njene bodoče naloge, je ob koncu dejal: »Vsi dosežani uspehi govore za to, da je KPJ čvrsto povezana z milijonskimi množicami ljudstva in da jih varno vodi v borbi za uresničenje petletnega plana, za izgraditev socializma v naši deželi.«

Referatu tovariša Rankoviča je sledilo poročilo CK KPJ o agitacijsko-propagandnem delu, ki ga je podal tovariš Milovan Djilas. Ko je ob koncu referata omenil resolucijo Informbiroja, je dejal: »Moč naše Partije pa je v tem, da je njena praksa, v kateri se zvesto ravna po naukih Marxa in Engelsa, Lenina in Stalina, očitveno nasprotna vsemu tistemu, kar ji očitajo. V delavskem gibanju je končno vedno prišla na dan resnica še močnejša in še bolj čista. Naša Partija, ki se v svojem delu neomajno ravna po načelih marksizma-leninizma, bo izšla iz teh težav, ki so najtežje, kar jih je imela, še svetlejša in plemenitejša, njeni krivični kritiki pa bodo morali spoznati svojo zablodo.«

Po poročilih maršala Tita, tov. Rankoviča in Djilasa je sledila obširna diskusija, v kateri so sodelovali številni delegati. Nato pa je kongres enoglasno sprejel osem točk obsegačo resolucijo, s katero v celoti odobrava dosedanjo politično linijo in delo CK KPJ.

Kongres je tudi enoglasno in z ogor-

Če smatrajo drugi gradnjo prosvetnega doma v Žitari vesi za neumnost, potem bomo mi še bolj odločno in še glasneje postavili naše zahteve po svoji pravic in bomo naš dom zgradili kljub vsem nasprotovanjem.

delitev slovenskega naroda. Da igrajo v današnji družbeni logiki take borbe odločilno vlogo prav razredni momenti, je neizpodbitno dokazala sama 5. kolona, pot buržoazije, ki je prešla iz reakcionarnih razrednih nagibov na pot izdaje lastnega ljudstva, čeprav je Osvobodilna fronta vseljudsko osvobodilno gibanje. Zapirati oči pred dejstvi te razredne logike bi pomenilo delati nepopravljive napake nad vsem ljudstvom in zmanjševati borbo proti peti koloni, ki je danes osnovna notranja nevarnost za slovenski narod in za uspeh njegove osvobodilne borbe.«

Glejte, tako je pisalo glasilo Komunistične partije v času ljudske vstaje. To glasilo je dajalo idejnopolitično usmeritev vseljudskemu osvobodilnemu gibanju in na teh osnovah se je razvijala ljudska vstaja. Kje je torej tu »prevara« buržoazije, skrivanje obraza Partije in njeno razblinjanje v Ljudski fronti?

Nato je govoril tov. Miha Marinko o protislovijski obtožbi Informbiroja, o socialistični izgradnji v Jugoslaviji ter o gonji nekaterih Kompartij in komunističnega časopisja proti KPJ in rekel:

»Ali je to iskreno in pravilno ocenjevanje objektivne resnice, če gredo tiho preko vse dosledne načelnosti naše borbe, proti vsem oblikam sovražnega delovanja v naši sredi, ali naj bo to »most k imperializmu« in pomirljivost z njim, če ne preganjamo samo navadnih izkoriščevalcev, špekulantov in odkritih sovražnikov, pač pa odkrivamo vse tiste tuje sovražne elemente, ki se vtihotapljujejo v državni gospodarski aparat, in če učinkovito odstranjujemo vse agente, ki jih pošilja mednarodna reakcija v našo državo, če odkrivamo tudi tako spretno zakrite vohune, izsolane v gestapovskih šolah, ki so se vrinili v Partijo in v vodstvo Partije in če vztrajno odkrivamo vse slabiče v naših vrstah, ki jih sovražnik pridobiva zase? Ali ni dokaz neizprosne in načelno dosledne borbe to, da poleg VKP(b) samo še naša Partija s pomočjo naše ljudske oblasti tako temeljito obračunava z vsemi oblikami sovražnega delovanja v naši resnično revolucionarni stvarnosti, kakor nobena druga država ljudske demokracije? Kje je poleg ZSSR več doslednosti v boju proti sovražnikom revolucije, kakor pri nas? V kateri Partiji je poleg VKP(b) manj oportunitizma, manj prizanašanja tujim elementom, ki se vsiljujejo v Partijo, kakor v naši Partiji? Ali je kaka od teh Partij obdržala Leninov tip, kakor ga je obdržala naša Partija?«

»Samo po zaslugi marksizma-leninizma,« je rekel nadalje tov. Marinko, »v duhu katerega je naše vodstvo vestno vzgajalo Partijo, je ona lahko dosegla dosedanje uspehe. In če odpremo kjer koli knjige Lenina in Stalina, najdemo potrdila za pravilnost dela naše Partije, dragocena navodila za pravilno reševanje naših aktualnih nalog ter dragocena navodila za naš nadaljnji razvoj. Zgodovina VKP(b), Oktobrska revolucija in razvoj v ZSSR v socializmu imajo odločilni pomen tako za nas, kakor za socialistični razvoj v drugih državah, v kolikor znamo izkoristiti vse dragocene izkušnje ob naših konkretnih pogojih, ne pa v tem, da jih posnemamo v vseh podrobnostih.«

Zato je edini pravilni odgovor — končuje tov. Marinko — na vsa nenavadna očitavanja ta, da bomo praktično dokazali zvestobo marksizmu-leninizmu pri sami gradnji socializma, ne pa v besedah. Naša naloga je zelo težka in vsa naša Partija se tega zaveda. Mi se ne ustavlamo pri lavorikah dosežene zmage v vojni. CK s tovarišem Titom na čelu je povedel Partijo in vse naše delovne množice k hitremu izgrajevanju socializma in pod njegovim vodstvom smo gotovi, da bomo uspeli.

čenjem zavrnil pisanje inozemskih listov, ki so lažljivo poročali v poteku kongresa. Prav tako so delegati na licu mesta razkrinkali zlagano vest, ki je trdila, da se je kongresa udeležila trockistična KP Švice.

Na V. kongr. KPJ je sodelovalo 2344 delegatov z odločujočo pravico glasovanja. Delegete so volili na osnovnih partijskih in drugih organizacijah in sicer po enega delegata na vsakih 200 članov KP. 30. junija 1948 je KP Jugoslavije imela 468.175 članov in 51.612 kandidatov.

Izmed 2344 izvoljenih delegatov je bilo 979 delavcev, 525 kmetov (kmečki proletarci, revni kmetje, člani kmetijskih delovnih zadrug), 102 oficirjev in podoficirjev JA, 499 intelektualcev (170 profesionalnih partij. delavcev izpred leta 1941), 154 nameščencev, 138 dijakov in 48 drugih.

Na kongresu je bilo zastopanih 227 žena t. j. 9,7 odstot. vseh delegatov.

Od skupnega števila delegatov je sodelovalo od prvega dne vstaje leta 1941 v partizanski borbi 1453 delegatov ali 62 odstot. vseh delegatov. Od leta 1942 je sodelovalo v NOB 671 delegatov, od leta 1943 268 delegatov in od leta 1944 216 delegatov, ujetih je bilo 17 delegatov, v taborišču je bil 1 in le 106 delegatov ni sodelovalo v narodnoosvobodilni borbi.

Pri delu kongresa so sodelovali delegati vseh narodov in narodnostnih manjšin Jugoslavije. Med delegati je bilo: 1162 Srbov, 456 Hrvatov, 209 Slovencev, 130 Makedoncev, 237 Črnogorcev, 59 Siptarjev, 24 Madžarov, 5 Slovakov, 4 Rusini, 4 Romuni, 5 Bolgarov, 4 Čehi, 5 Italijanov, 4 Turki, 31 muslimanov in 4 Židi.

Utvare in stvarnost

Angleški in ameriški novinarji, ki so zadnje čase obiskali Avstrijo, vztrajno govore o »napredku« v obnovi te dežele in na vse načine hvalijo njene sedanje oblastnike. Ni naključje, da so ubrali take strune. Propagandisti zapadnih držav, predvsem ameriški, širijo utvare, da bi dokazali, da »pomoč« Združenih držav rodi svoje »sadove«.

Po razpadu habsburške monarhije v začetnem obdobju prve avstrijske republike je bila v Avstriji zelo razširjena »teorija«, da dežela ni gospodarsko sposobna za življenje. Ta teorija se je spremenila in zdaj jo vidimo v obliki »ideje« o tuji pomoči (gre seveda predvsem za ameriško pomoč), brez katere naj bi dežela ne mogla obnoviti svojega gospodarstva. Vodstvo obeh vladajočih strank kriči povsod, da je pomoč z ene strani morja neogibno potrebna, vceplja množicam misel na njeno neogibnost in neutrudljivo dela reklamo za »Marshallov načrt«. Maskirajoč svojo protiljudsko politiko in nesposobnost, da bi premagalo notranje težave s pomočjo lastnih gospodarskih sredstev, vodi deželo po poti podreditve interesom ameriških monopolov.

»Marshallov načrt« ne bo prinesel Avstriji rešitve pred gospodarskim pomanjkanjem in razsulom. Nasprotno, ta načrt pomeni za Avstrijo nevarnost še hujših razmer. Že zdaj so na razpolago podatki o naraščajoči nezaposlenosti v deželi. V začetku junija so množično odpustili delavce iz podjetij kovinske, kemične in industrije gradbenih potrebščin, kakor tudi v drugih industrijskih panogah. Vzrok je v tem, da dobiva avstrijska industrija za obdelovanje kovin samo 15 do 20 odstot. železa, ki ga potrebuje. Večina kovin za valjarne gre v tujino v skladu z »Marshallovim načrtom« v neobdelanem stanju. Iz Avstrije izvažajo na desetine tisoč ton kovin, čeprav so dohodki od izvoza surovin štirikratno in celo sedemkratno manjši od dohodkov izvoza industrijskih izdelkov.

V Avstriji so že zdavnaj velike težave s premogom. Pomanjkanje kuriva je povsod zelo občutno. Čeprav je poljski premog dvakrat cenejši, vendar kupuje Avstrija premog v Ameriki, svoje indu-

strijske surovine pa izvažajo po smešno nizkih cenah. V tem se kaže prizadevanje, da bi Avstrijo izpremenili v dobavitelja surovin in polfabrikatov za ZDA in nekatere zapadnoevropske dežele. Značilen primer nam nudijo Steyerjeve tvornice. Te tvornice zdaj izdelujejo avtomobile, traktorje in kroglične ležaje. Na kongresu avstrijskih sindikatov, ki je bil nedavno na Dunaju, je predstavnik Steyerjevih tvornic Linsenmayer sporočil, da čutijo delavci posledice ameriških »dobrot« kot težko breme. Po Marshallovem načrtu bodo morali v Avstrijo uvoziti 20.000 kamionov, kar bo zadalo domači proizvodnji avtomobilov hud udarec. Razen tega bi lahko Steyerjeve tvornice, ki izdelujejo zdaj 100.000 krogličnih ležajev mesečno, v pogojih zadostne preskrbe s surovinami izdelovale 600.000 krogličnih ležajev. Toda štajerska podjetja, ki dobivajo jeklo za to proizvodnjo, izvažajo zdaj svoje produkte v Italijo in Steyerjeve tvornice so primorane zmanjšati proizvodnjo.

Avstrija tudi omejuje obratovanje svojih tovarn vžigalic, ker ameriške vžigalice preplavljajo trg. V tem primeru torej trpi delovno prebivalstvo, ker delavci izgubljajo delo in ostajajo na ulici. Takšni so prvi zelo mračni znaki uporabe »Marshallovega načrta«, ki napovedujejo bližajoči se popoln zastoj avstrijske industrije.

S kakšnim blagom za množično potrošnjo preskrbujejo ZDA Avstrijo? Zelo značilno dejstvo je nakup 216.000 škatlic konzervirane polenovke, ki jo je morala Avstrija plačati z dolarji iz ameriškega kredita. Zdravniki so ugotovili množične primere zastrupljenja s to ribo. Oblastj so bile primorane uporabiti te konzerve kot hrano za pse. Letos v maju so dobavili Američani Avstriji 1.900 avtomobilov. Ti avtomobili so večinoma že povsem obrabljeni. Pri nepokvarjenih avtomobilih ni bilo rezervnih delov ali streh.

Razočaranje nad »radodarnostjo« ameriških kapitalistov ne morejo prikriti niti tisti listi, ki so tesno povezani z vladajočo »ljudsko stranko«. Dunajski list »Montagsausgabe« na primer je nedavno pisal: »Blago, ki prihaja iz ZDA

v Avstrijo, je bilo v večini primerov že uporabljeno ali pa je pokvarjeno. Zelo težko je spraviti to blago v denar zaradi njegove slabe kakovosti. Če v najkrajšem času ne bodo storjeni ustrezajoči ukrepi, bo državno gospodarstvo s tem močno oškodovano. Ta pomoč pomeni za državo v finančnem pogledu tako veliko breme, da utegne priti do katastrofe.«

Industrijski krogi Avstrije so zelo zaskrbljeni zaradi okolnosti, da je odpadlo v okviru »Marshallovega načrta« pre malo sredstev na kapitalne investicije. Po mnenju teh krogov bo povzročilo to še večji zastoj v avstrijski industriji, še večje znižanje proizvodnje in izvoza.

K vsemu temu je treba pripomniti, da krediti v okviru ameriške »pomoči« daleč ne ustrezajo željam Avstrije. Avstrijski izvedenci na pariški konferenci, posvečeni »Marshallovemu načrtu«, so izjavili, da znašajo uvozne potrebe njihove dežele 747,7 milijonov dolarjev. Namesto tega bo dobila Avstrija samo 167,6 milijonov dolarjev. Levji delež teh sredstev odpade na nakup hrane in obsega različne sušljive dobave, kakor so za hrano neuporabljive ribje konzerve.

Mirovni program Wallace-ove stranke

V Filadelfiji je pričel dne 23. julija 1948 ustanovni kongres Wallace-ove stranke s svojim delom. Delegati so sklenili, da bodo imenovali novo stranko »stranko napredka«.

V programu »stranke napredka«, ki so ga predhodno dali v javno diskusijo, nato pa predložili ustanovnemu kongresu v odobritev, poudarjajo predvsem potrebo borbe za mir.

Program obsoja Trumanovo doktrino in Marshallov načrt in zahteva pogajanja s Sovjetsko zvezo. V programu pravijo dalje: Namesto Marshallovega načrta naj bi OZN osnovala načrt za obnovo, da bi s tem nudila pomoč državam, ki trpijo pomanjkanja, vendar brez vsakih političnih pogojev.

V programu kritizirajo Demokratično in Republikansko stranko, ki sta se podvrgle »diktatu monopolistov in pod mirovnimi pretvezami pripravljata novo vojno.« Ti dve stranki, je rečeno, sta zlorabile Marshallov načrt za zopetno vpostavlitev Nemčije kot vojaške podlage ter financirata in podpirata »fašistične vlade v Grčiji, Turčiji in na Kitajskem«, hinavsko sta izdale narode Palestine, dale sta signal za tekmovanje v proizvodnji atomskega orožja itd.

Na notranjepolitičnem polju zahtevajo med drugim zboljšanje socialnega skrbstva, ukinitve volivnega davka in še druge reforme.

Po javni diskusiji so program še razširili in sicer z zahtevo po enakopravnosti za vse nacionalne skupine, ukinitvijo diskriminiranja črncev v armadi in ukinitvijo justice linčanja.

Dalje zahtevajo odpravo »komisije za ugotavljanje protiameriške dejavnosti« ter poudarjajo borbo proti vsem zakonskim predlogom, ki imajo za cilj omejitve svobode mišljenja in ki nameravajo napraviti iz Amerike policijsko državo.

Osnutek programa vsebuje tudi predlog o spremembi ustave, ki predvideva za izvolitev predsednika direktno ljudsko glasovanje.

Vodja Wallace-ove volivne kampanje je na kongresu govoril o napredovanju nove stranke, ki ima v vseh 48 državah ZDA svoje organizacije, kandidirala pa bo v najmanj 44 državah.

V volivnem programu »stranke napredka« je rečeno, da morajo koristiti prirodna bogastva ZDA ameriškem ljudstvu. V volivnem proglašu pozivajo na vpostavlitev prijateljskih odnosov med ZDA in Sovjetsko zvezo in predlagajo direktna pogajanja z generalisimom Stalinom. Protisovjetsko gonjo obsojajo kot krinko militarizma in reakcije.

Po dokončnem sprejetju programa so izvolili strankin odbor. Za kandidata »stranke napredka« je bil enoglasno izvoljen Henry Wallace.

Po oficijelni izvolitvi za predsedniškega kandidata je Henry Wallace v nekem govoru dejal, da je vse, kar se je zgodilo po smrti Roosevelta, javno izdajstvo obveznosti, ki jih je sprejela Demokra-

ve, žvečilni gumi itd.

Vendar pa vladajoči krogi Avstrije vztrajno nadaljujejo svojo protiljudsko politiko. Mar ni značilno, da je bil »dvostranski« sporazum o »Marshallovem načrtu« podpisan 2. julija brez predhodnega obravnavanja tega sporazuma v parlamentu, v nasprotju z elementarnimi ustavnimi pravili?

Ljudske sile Avstrije so postavile svoj triletni plan obnove gospodarstva, ki ga je več mesecev izdelovala gospodarska komisija Centralnega komiteja Komunistične partije ob sodelovanju uglednih strokovnjakov. Ta plan, zasnovan predvsem na obstoju domačih (in sicer precej bogatih) gospodarskih sredstev in na potrebi, da se okrepi gospodarski stiki z deželami ljudske demokracije v vzhodni Evropi, nudi pravi izhod iz slepe ulice. Plan predvideva povsem realno možnost, da se do leta 1951 doseže raven industrijskega razvoja za 15 odstot. višja od ravni v letu 1937, kakor tudi raven poljedelske proizvodnje za 3 odstot. višja od predvojne.

Proti utvaram »Marshallovega načrta« je torej postavljen realen plan obnove gospodarstva, plan, ki zagotavlja ljudstvu boljše življenje, deželi pa ohranitev samostojnosti. Za ta program se zdaj žilavo bore vse napredne sile Avstrije. L. Andrejev

Nova francoska vlada sestoji iz grobarjev republike

Francoski ministrski predsednik Marie je predal predsedniku republike Vincentu Auriolu seznam članov nove vlade. Mesto zunanjega ministra nove vlade zavzema bivši ministrski predsednik francoske republike Robert Schuman.

Medtem ko je ministrski predsednik sporočil imena članov nove vlade, je objavil voditelj levega krila francoskih socialistov Leon Boutoin izjavo, ki je usmerjena proti novemu ministru za gospodarstvo in finance Paulu Reynaudu in njegovi gospodarski politiki.

Francoska ljudska skupščina je glasovala s 357 glasovi proti 197 za novo vlado, ki jo je sestavil André Marie.

Vodja francoskih komunistov Maurice Thorez je imel v Bordeaux-u govor, kjer je med drugim dejal:

»Nova francoska vlada je sestavljena iz ljudi, ki so zakrivila poraz Francije in ki smo jih svoječasno imenovali »grobarje republike«. Ljudstvo je te ljudi že na tisočkrat obsodilo, zato morajo odstopiti.«

Thorez je še poudaril, da je André Marie svoječasno glasoval proti ustavi.

Francoski komunisti ostro odklanjajo novo francosko vlado. Komunistični poslanec Billoux je povzel v Ljudski skupščini besedo in izrazil svoje začudenje, kako je mogoče, da načeljuje novi vladi nasprotnik francoske ustave.

Dejal je, da komunisti nimajo zaupanja v novo vlado, v kateri sedita Blum (ministrski podpredsednik), ki je in ostane najhujši sovražnik delavskega razreda in Reynaud, grobarja Francije iz leta 1939. Vlada bo iskala svojo zaslombo pri finančnih mogotcih, ameriških imperialistih in v onih krogih, ki špekulirajo na vojno in pustolovščine.

Okrog Komunistične partije pa so strnjeni vsi demokratje. Kljub vsem spletkam bo našlo ljudstvo pravo pot k enot-

nosti in bo postavilo demokratično vlado. Komunistična partija bo storila vse, da zaščiti republiko pred napadi reakcije in da čimprej strmoglavijo vlado »zasilnih odredb«.

Ne moremo trpeti vlade, v kateri ni mesta za najmočnejšo stranko Francije, je zaključil Billoux svoja izvajanja.

»Humanité« zavzema stališče k novi vladi in pravi, da v neštetihih resolucijah protestira francosko ljudstvo proti reakcionarnim politikom, ki sodelujejo v novi vladi.

Nadalje pravi: »Orožje, ki ga zahteva André Marie, so reakcionarni odloki in zakoni, to orožje je pravica podpisovanja pogodb brez povpraševanja parlamenta, pravica, zamašiti usta delavskega razreda in ljudstvu, z eno besedo, to orožje je pravica do izpodkopavanja načel ustave. Pri tem se ni čuditi, da odobrava program André-a Marie-a oficijelni zastopnik de Gaulles-a Giacobi, ker je ta program istoveten s programom de Gaulles-ove stranke.«

»Humanité« ugotavlja, da je od 25 članov Marie-eve vlade svoječasno glasovalo 11 proti ustavi francoske republike.

Predsedstvo Socialistične stranke je odobrilo sestavo nove vlade le z večino dveh glasov. Socialisti, ki so glasovali proti novi vladi, pravijo v svoji izjavi med drugim:

»V trenutku, ko grozi francoski republiki in vsemu svetu resna nevarnost, je šibka večina Socialistične stranke silila k temu, da vstopi v vlado, v kateri mora sodelovati s Paulom Reynaudom, s človekom, ki za časa Hitlerjeve invazije ni bil sposoben, da bi branil republiko. Ne čutimo se odgovorne za takšen sklep, niti nismo dolžni, da se po njem ravnamo, ker ogroža bodočnost Socialistične stranke in škoduje demokraciji in republiki.«

tična stranka ob zadnjih predsedniških volitvah. Dalje je dejal: »Pravijo, da moramo obračunati, ako nočemo izgubiti ugleda. Ugled lahko zgubi Truman, zgubi ga lahko tudi Dulles. Ameriško ljudstvo pa ne bo zgubilo svojega ugleda, ako zahteva pretres osnovnih mirovnih problemov.«

Ko je govoril o ustanovitvi »stranke napredka« je dejal: »Združujemo se proti onim, ki hočejo, da ostanejo sanje ljudstva o miru in enakopravnosti le sanje, proti onim, ki iz osebne lakomnosti ogrožajo splošno blagostanje.« Ob koncu je izjavil: »Obvezal sem se, da bom nudil pomoč vsem tistim, ki se strinjajo z mojim mirovnim programom in vsem, ki dejansko verujejo v demokracijo.«

Pred resitvijo berlinskega problema?

V Londonu nadaljujejo zastopniki zapadnih sil razgovore o Berlinu. Predlagali so, da dajo svojim trem poslanikom v Moskvi nalogo, da obiščejo zunanjega ministra Molotova in z njim razpravljajo o berlinskem vprašanju in o možnosti nadaljnjih razgovorov o bodočnosti Nemčije.

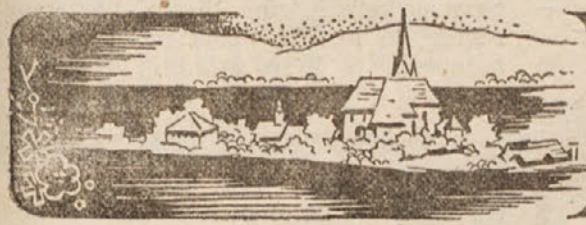
Verjetno bodo ob tej priliki izročili poslaniki sovjetski vladi odgovor treh zapadnih sil na sovjetsko noto o Berlinu.

TASS poroča iz Berlina, da je objavila Gospodarska komisija Sovjetske cone komunikacije kot odgovor na izjavo britanskega komandanta Berlina, generala Herberta, ki pravi, da so ukrepi nemške gospodarske komisije za oskrbovanje berlinskega prebivalstva iz Sovjetske zveze »diktatura te komisije«. Ta izjava britanskega generala ne odgovarja interesom berlinskega prebivalstva. General Herbert ni protestiral niti proti razcepitvi Nemčije, niti proti vožnjam berlinskih politikov v Frankfurt in Koblenz. General Herbert protestira edinole proti učinkoviti pomoči, ki jo organizira nemška gospodarska komisija.

Podonavska konferenca v Beogradu

Na podonavsko konferenco v Beogradu so odpotovale madžarska delegacija, ki jo vodi zunanji minister Molnar, bolgarska delegacija pod vodstvom zunanjega ministra Kameneva in sovjetska delegacija pod vodstvom namestnika zunanjega ministra Višinskega. Romunsko delegacijo vodi zunanji minister Ana Pauker. Zapadne delegacije bodo vodili njihovi poslaniki v Beogradu. Tudi avstrijska delegacija je odpotovala na podonavsko konferenco v Beograd. Vodi jo izredni poslanik in pooblaščen minister knez Orsini-Rosenberg.

Govornik grškega zunanjega ministristva je sporočil, da je Grčija zaprosila za dovoljenje, da se sme udeležiti predstoječe podonavske konference v Beogradu. Grčija je ena izmed držav, ki so podpirale podonavsko pogodbo leta 1921.

Po naši zemlji

Se vedno sabotirajo obnovo doma v Žitari vesi

Najbolj običajno sredstvo, ki se ga poslužuje nazadnjaška birokracija pri oviranju napredka, je načrtno zavlačevanje rešitve vseh perečih vprašanj narodnega življenja. Kjer se ta zaostali sistem ne upa odkrito storiti doslednega koraka, se vedno poslužuje tega sredstva. Kjer vidi, da oficijelno ne more ukrepati nekaj, kar bi ga kompromitiralo, mu je zavlačevanje dokončnih ukrepov najbolj primerno za onemogočanje napredka.

Neštetokrat smo koroški Slovenci to že občutili na lastni koži in doživljamo še danes v prav istih in mogoče samo obnovljenih oblikah.

Nič drugače se nam tudi ne prikazuje zadržanje avstrijskih oblasti pri gradnji našega prosvetnega doma v Žitari vesi. Dovoljevanje za gradnjo hodi prav isto pot onih temnih in razritih kanalov birokratskega labirinta, ki jo hodijo vse naše upravičene zahteve od slovenske srednje šole do priznanja naših življenjsko važnih gospodarskih in drugih narodnih organizacij in vrnitve našega narodnega premoženja ter poplave prizadevanj nam škode itd., in brez dvoma se pričakuje samo ugoden trenutek, v katerem se bo odprla kakšna luknja, ki bo lahko z mirno vestjo požrla potujoče papirje ter preprečila uresničenje potreb in hotenja našega ljudstva. — Zato se ob zatiranju naših kulturnih svoboščin ni čuditi oviranju izgradnje prosvetnega doma, ki bo služil kulturnim namenom našega slovenskega ljudstva.

Že komisijiranje, za katero se je okrajno glavarstvo v Velikovecu po dolgem obotavljanju odločilo, se je izvedlo na način, ki očitno razkrinkuje resnične namene naših »prijateljev«, ki nam preko BHS-a hočejo pripomagati do naših pravic, katere baje že itak imamo.

Okrajno glavarstvo v Velikovecu bi bilo edino pristojno, da po končanem komisijiranju, ki je bilo že 13. 7. 1948, odloči o dovoljenju ali odklonitvi gradnje našega prosvetnega doma v Žitari vesi. Toda zelo huda je odločitev, če hoče človek na eni strani ustreči svojim lastnim, pritaženim ambicijam in tako ugoditi svojim nepozabnim pajdašem iz polpretekla dobe in na drugi strani tudi upoštevati zakon, v katerem ni nič predvidenega o BHS-u in političnih razlogih, ki bi upravičevali odklonitev. Tega se je zavedal tudi gospod dr. Mayrhofer in si svoje dvomljive vesti ni hotel še obtežiti z neutemeljenim in polomljenim ukrepom. Zato je rajši odvalil odgovornost na svojo »višjo« instanco, ki naj bi izvršila, česa se sam ni upal postopiti, ali pa vsaj za nekaj časa spet zavlekla rešitev in izstavitev dovoljenja

ter tem potom ovirala obnovo naših ruševin.

Jasno, da ob urgenci tajnika Slovenske prosvetne zveze pristojni uradnik in deželni svetnik dr. Karisch ni hotel nič vedeti o kakšnih aktih, ki bi prišli od okrajnega glavarstva iz Velikoveca, ter uslužno obljubil, da se bo »pozanimal« in »najhitreje« proučil zadevo. Do sitega že poznamo »najhitrejšo« rešitve naših problemov, kar lahko tudi tokrat ponovno ugotovimo.

Če dr. Mayrhofer trdi, da to ni zavlačevanje, temveč samo uradna pot, do katere je prisiljen vsled tega, ker se mu je očitala neobjektivnost pri komisijiranju, potem res ne moreš zadržati smeha ob misli, da ti kdo prisoja toliko naivnosti in celo želi, da bi mu verjel.

Neštete urgence tajnika Slovenske prosvetne zveze na deželni vladi še do sedaj niso uspeli, da bi deželna vlada na svojih sejah, ki so baje za reševanje te zadeve potrebne(!), razpravljala o dokončni rešitvi in izstavitvi dovoljenja. Mnogoštevilne obljube so se do sedaj izkazale kot prazne besede in vzele vso zaupanje v poštenost pomirjevalnih izjav. Ob vsem zadržanju deželne vlade zgleđa, da so se polastili teh odgovornih gospodov isti dvomi, ki so že nadlego-

vali dr. Mayrhoferja, ko je v svojem oklevanju rajši zvalil odgovornost na »višjo« instanco.

Slovensko ljudstvo z ogorčenjem opazuje tako ravnanje avstrijskih oblasti, ki je očitno samo »demokratična« oblika kulturnega in narodnega zatiranja. Ne gre tu za zidanje nove hiše, kot na primer vil in hotelov, ki jih postavljajo finančni velikaši in mogotci ter nacisti po celi deželi, temveč za izgradnjo in obnovo v vojni porušenega slovenskega prosvetnega doma. Za to obnovo ne obstoja noben zakon, ki bi mogel preprečiti dovoljenje, pa naj tudi zastavi vsa reakcija svoje, v mržnji do našega slovenskega ljudstva in šovinistični nestrpnosti do našega kulturnega izživljanja proti nam naperjene sile, da bi jo onemogočila. Če smatrajo drugi gradnjo prosvetnega doma za neumnost, kot je to izrazil nek žandar na velikovškem mostu zastopniku Slovenske prosvetne zveze in dajejo s tem vsemu civiliziranemu svetu časti vreden zgled svojega kulturnega obzorja, potem bomo mi še bolj odločno in še glasneje postavili naše zahteve po svoji pravici — tej gospodi in vsaj javnosti — in bomo naš dom zgradili kljub vsemu nasprotovanju, ki ga bomo doživeli s strani njihovega sovražnega šovinizma.

Noč jim je najboljši zaveznik

V noči od 24. na 25. julija t. l. so se opogumili do danes še neznani junaki in odstranili napisno tablo JUGOZE v Pliberku. Svoje junaštvo so podčrtali še s tem, da so omenjeno tablo razbili sredi trga na male kosce, pri čemer so bili opazovani. Vsled temne noči ni bilo mogoče, da bi jih točno spoznali.

Toda to ni edini primer njihovega junaštva. Že lansko leto so bile tem nestrpnim napisne table na OF-lokalih trn v peti. Takrat so na isti način in kar je posebno značilno za junaške storilce — tudi v temni noči razbili napisne table okrajnega odbora OF v Velikovecu in občinskega odbora OF v Železni Kapli. Podobne primere lahko navedemo iz številnih drugih krajev širom Slovenske Koroške, kjer so podobni protiljudski elementi pokazali svojo mržnjo do vsega kar je slovenskega s tem, da so pobalinsko razbijali napisne table organizacij koroških Slovencev.

Dobro nam je še v spominu, ko so lansko leto razbijali in odstranjevali HJ-führerji in zagrizeni nacisti slovenske napise in kažipote; ki jih je naša mladina namestila po slovenskih vaseh in občinah.

Tudi ljudi, ki odstranjujejo slovenske in antifašistične lepake, je treba iskati v vrstah istih šovinistov. Temu se pa ne čudimo, ko jih godpihujejo in hujskajo proti koroškim Slovincem razni Wedenigi, Karischi, Schumy-ji in podobni, ki skušajo rešiti koroško vprašanje s tem, da odstranijo slovensko besedo na Koroškem.

Kako ti nestrpnosti mrzijo slovensko besedo in sploh vse slovensko so že mnogokrat pokazali, ko so zahrbtno napadli Slovence in zavedne antifašiste. To so pokazali že neštetokrat, ko so skušali motiti slovenske prireditve. Posebno sovraštvo je prišlo do izraza, ko so lansko leto v Čirkovčah razbili oder in raztrgali vse kulise, letos pa na isti način skušali preprečiti slovensko kulturno-prosvetno prireditev na Kostanjah.

Prav posebno jim leži v želodcu narodno osvobodilna borba koroških Slovencev, ki se odločno in dosledno bori za svoje pravice in za združitev z matičnim narodom v svobodni domovini, Titovi Jugoslaviji. Zda na različne načine skušajo ustrahovati zavedne slovenske antifašiste, da bi jih zavedli s

poti, ki so jim jo začrtali naši partizani in po kateri jih danes vodi naša vseljudska predstavnicca Osvobodilna fronta v boljšo in srečnejšo bodočnost — svobodno življenje.

Pri tem se poslužujejo tudi takih načinov, kot nam kaže primer iz Št. Jakoba. Lansko leto so vlomili bivši nacisti in sedanji BHS-ovci v okrajno pisarno OF in tam ukradli vse dosegljive stvari, med drugim tudi dva žiga.

Kakor je ljudstvo razkrinkalo vse lake in podobne »ponočne junake«, tako bo razkrinkalo tudi tiste, ki so se znosili nad napisno tablo v Pliberku. Vedno bo naše ljudstvo znalo odgovoriti na take in podobne provokacije šovinističnih nestrpnosti, odgovorilo jim bo še odločnejšo borbo, ki jo vodi za dokončno osvoboditev izpod tujega nasilja.

SELE

V nedeljo, dne 25. t. m. smo se spet zbrali v naši društveni dvorani, ki je bila napolnjena do zadnjega kotička. Gostovali so igralci SPD »Gorjanci« iz Kotmare vesi z igro »Razvalina življenja«.

Najprej so zapeli pevci iz Kotmare vesi našo lepo in borbeno pesem »Bratje le k soncu svobodi«, ki je navdušila vse navzoče. Nato so nastopili igralci z igro, ki so jo z velikim uspehom odigrali. Posebno nekatere vloge so bile res mojstrsko podane.

Tudi med odmori so peli kotmirski pevci, menjala sta se moški in mešani pevski zbor. Po kulturnem sporedu smo se vsi zavrteli v veselem plesu in tako so se igralci iz Kotmare vesi tudi bliže spoznali z našimi fanti in dekleti.

Kotmirčani so s svojim uspelim nastopom ponovno pokazali svojo veliko ljubezen, ki jo gojijo do naše slovenske kulture in prosvete. Prav slovensko kulturno udejstvovanje pri nas na Koroškem priča, da je tukaj slovenska zemlja, da živimo tukaj Slovenci, ki se hočemo združiti z našimi že svobodnimi brati v skupni domovini, novi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.

Zato bomo tudi z vedno večjo ljubeznijo prirejali slovenske kulturno-prosvetne prireditve, ki bodo širom Slovenske Koroške kazale lepoto slovenske igre in slovenske pesmi.

Vrlim Kotmirčanom se še enkrat iskreno zahvaljujemo za gostovanje in jih vabimo, da pridejo še večkrat v Sele.

RIBNICA OB VRBSKEM JEZERU

V torek minulega tedna je praznoval naš rojak Ropač s svojo ženo zlato poroko. Cerkveni obred je izvršil domači župnik dr. Janko Mikula v Hodišah, ki je jubileantoma priredil v župnišču lepo slavnost v ožjem krogu.

Jubilant je kljub svoji visoki starosti 91 let še vedno zvest čitatelj našega lista. — Zlatoporočencema želimo tudi mi še mnogo veselih in srečnih let.

SPZ naznanja:

SPD »Matjaž« iz Globasnice priredi v nedeljo, dne 1. avgusta 1948 ob 15. uri popoldne pri Šoštarju v Globasnici igro »Begunka« ter dva šaljiva prizora.

LOJZE UDE:

PONATIS IZ
»NOVEGA SVETA«

KDO JE BIL

PRIPRAVLJEN BORITI SE ZA
SAMOSTOJNOST AVSTRIJE?

Sedanji predsednik socialistične stranke in vicekancler dr. Adolf Schärf pa je še letos v svojem slavnostnem govoru 12. februarja izjavil: »Politiki, ki so napravili državni udar (misli Dollfuss, Schuschnigg in druge), so mislili, da gradijo za večnost. Ko pa bi moralo njihovo delo prestopiti preizkušnjo — marca 1938 — se ni v Avstriji zganil zanje in za »nemško krščansko zvezno državo na stanovski podlagi« niti mezinca (celovška »Die Neue Zeit«, 13. februarja 1948).

Kako so avstrijski socialisti gledali na problem avstrijstva in nemštva ter pangermanizma, je mogoče sklepati tudi po tem, kako se do teh problemov zadržuje danes. Oni danes o tem molče. V tem se izrazito razlikujejo od komunistov in dela ljudske stranke o avstrijskem narodu, o avstrijskem patriotizmu, hočejo govoriti, vsenemških, panger-

manskih izjav pa seveda ne smejo dati. Odkar so celo Amerikanci začasno ustavili socialistični »Tagblatt« (Linz), v katerem je glavni urednik Oberhummer 7. II. 1946. napisal: »Avstrijskega naroda ni, obstoji le nemški narod v Avstriji. Ni nikake avstrijske nacije, v Avstriji so le avstrijski državljani nemške narodnosti«, so postali socialisti prevladni. Toda Renner je predsednik avstrijske republike. Glavni urednik socialističnega glasila »Arbeiter-Zeitung« in socialistične ideološke revije »Die Zukunft« je še vedno Oskar Pollak. Kako je v Celovcu, je znano. Tam vladajo socialisti, ki so prevzeli oblasti od nacistov. Glavni urednik graškega socialističnega dnevnika »Die Neue Zeit«, je nekdanji urednik celovških pangermanskih »Freie Stimmen«, soredaktor pangermansko pisane knjige »Die Anschlussfrage«, še pod nacizmom urednik

lista »Der Kärntner Grenzruf«, dr. Hainz Paller. Naj navedem le teh nekaj izrazitih primerov.

Tako vidimo, kako je tudi druga velika avstr. stranka ideološko gledala na vprašanje anšlusa. Pred zmago nacizma v Nemčiji ni imela socialistična stranka nobenega pomisleka glede priključitve k Nemčiji, odpor proti priključitvi k Hitlerjevi Nemčiji pa je bil tako, kakor pri krščanskih socialcih, diktatorjih Dollfussu in Schuschniggu, idejno nujno oslabljen vsled njenega pangermanizma. Zagrenjenost nad avstrijskim notranje-političnim kursom je še po svoje povzročila, da se avstrijski socialisti niso mogli povzpeti do nekega avstrijskega dejanja, celo proti Hitlerjevi Nemčiji ne. To velja za tkzv. revolucionarne socialiste še bolj kakor za druge socialiste.

V posebnem članku bi bilo obdelati, kako prihaja pangermanska miselnost avstrijskih socialistov tudi še danes pod raznimi drugimi gesli in teorijami do izraza.

III.

Borbi za avstrijsko samostojnost je dala sodobnejšo ideološko osnovo šele avstrijska komunistična stranka. Sedanja predsednik Johann Kopenig je na

državni konferenci komunistične stranke, v ilegali seveda, avgusta 1937 prvi izpregovoril jasno besedo. Rekel je: »Agresivna imperialistična politika Hitlerjevega fašizma daje borbi avstrijskega ljudstva za neodvisnost svoje dežele značaj napredne in nacionalne osvobodilne borbe. Mnogi tovariši so tega mnenja, da za avstrijsko ljudstvo ne obstoji nikako nacionalno vprašanje, ker je veljalo doslej za nekaj samoumevnega, da so Avstrijci del nemškega naroda. To nikakor ni bilo vedno tako samoumevno. Za nas pa je važno videti v razvoju to, kar je novo. Sprememba obstoji v tem, da so se imperialistična nasprotja zaostrila; da hoče nacifašizem Avstrijo sousmeriti, da bi jo podredil svojim imperialističnim vojnim ciljem in da se večina ljudstva temu upira. Borba za obrambo samostojnosti zastavlja avstrijskemu ljudstvu tudi vprašanje njegove narodne samoodločbe in sicer ne v obliki priključitve k Nemčiji, temveč v obliki popolne politične in nacionalne neodvisnosti dežele. Ne sme se, tako mislim, zastavljati to vprašanje samo po vidikih politične in nacionalne preteklosti, temveč je treba videti v položaju predvsem to, kar je novo. (Dalje.)

UKRAJINA

Žitnica, zakladnica in kovačnica

Ukrajina je po številu prebivalstva in gospodarski moči prva za Rusko socialistično republiko. Posebnega pomena je njena obmejna pomorska lega. Ukrajina meji na Poljsko, Madžarsko in Romunijo. Na jugu jo oblija Črno in Azovsko morje. Pred vojno je bila njena površina 557.000 kv. km. Po priključitvi Zakarpatske Ukrajine se je površina povečala na 590.000 kv. km in na tem prostranem in zelo plodnem območju živi 40 milijonov prebivalcev, in sicer 80 odstotkov Ukrajincev, ostalo so Rusi, Bolgari in Židje.

Dolga stoletja se je moral ukrajinski narod boriti za obstanek na lastnih tleh. Pečengi, Tatarji, Madžari, Nemci so plenili Ukrajino, poljska žlahta je prelivala kri ukrajinskega ljudstva, ki je mehke narave, vendar so ga neprestane borbe ojeklenile, zato je lahko zmagovito preстал tudi tako veliko in junaško preizkušnjo, kakršna je zanj bila nemška okupacija v Domovinski vojni.

Do leta 1654, ko je bila Ukrajina priključena k Rusiji, sta rusko in ukrajinsko ljudstvo skupno prenašali usodo in se skupno borili proti Tatarom, Turkom, Švedom, Nemcem in Francozom, skupno proti izkoriščanju, kapitalizmu in carizmu. Dne 25. decembra 1917 je bila Ukrajina razglašena za socialistično republiko. Decembra 1922 je prostovoljno vstopila v Sovjetsko zvezo. S tem se je po krvavi državljanski vojni pričel velik razmah ukrajinskega gospodarstva, kmetijstva prav tako kakor industrije.

Zrasli so industrijski orjaki: kramatorske fužine s tovarno strojev, tovarna traktorjev v Harkovu, metalurški kombinat v Krivem Rogu, Zaporoska tovarna kombajn. Za vse čase je odzvonilo tujim izkoriščevalcem, ki so se prejšnje čase hvalili, da na primer imena Krivi Rog sploh izgovoriti ne znajo, da pa so jim ododni dobički sila pri srcu.

V pričetku tretje petletke je dobavljala letno 80 milijonov ton premoga. Leta 1940 je bilo v Ukrajini 28.000 kolhozov, 875 vzornih državnih veleposestev in 1225 strojno - traktorskih postaj. Poleg prvotne pšenice in drugih žitaric goji Ukrajina važne industrijske rastline in prideluje tri četrtine vsega sovjetskega sladkorja. Tudi prosveta se je že pred vojno visoko razvila. Bilo je 29.900 srednjih in osnovnih šol, ki jih je obiskovalo 6 in pol milijona dijakov in šolarjev, na 166 višjih šolah pa je bilo 127.600 študentov. Ukrajinska akademija znanosti je imela 26 znanstvenih zavodov, v katerih je delovalo 1190 znanstvenikov in raziskovalcev.

Isdatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Frano Petek, Velikovec. Glavni urednik: Dr. Franci Zwitter; odgovorni urednik: Franci Ogrš, oba Celovec, Salmstraße 6, uprava: Celovec, Volkermarkt Straße 21. Dopisni se naj pošiljajo na naslov: Celovec (Klagenfurt), Postamt 1., Postsohlisbafch 272. Tiska: »Kärntner Volksverlag G. m. b. H.«, Klagenfurt, 10.-Oktober-Straße 7.

NAVAL FAŠIZMA NA UKRAJINO

je pokončal mnogo življenj in uničil mnogo gospodarskih naprav. Ko so bili Nemci v letu 1944 pregnani iz Ukrajine, so na begu uničevali, kar so dosegli. Celotna škoda je bila ocenjena na 285 milijard rubljev.

Že takoj po izgonu Nemcev se je pričela obnova in je v začetku lanskega leta obratovalo že 60 martinarn in plavžarn, 70 koksarn in 93 tovarnih strojev. Naglo so obnovili 615 velikih in srednjih

mostov. Prav posebno skrb pa so posvetili obnovi Dnjevovske hidrocentrale »Lenin«, ki je ponos Ukrajine.

Kmetijsko gospodarstvo je že lani poskrbelo za 80 odstotkov posevke, letos se je površina povečala. Obnovljenih je okrog 28.000 šol. Spet se je razširila mreža domov in ljudske prosvete, gledališč, zdravstvenih in socialnih zavodov. Bogata ljudska umetnost se na novo razvija. V Ukrajini izhaja 852 listov, od tega 11 republiških in 33 okrožnih.

PREKOP V PUŠČAVI

Po načrtih sovjetske petletke

Turkmenska sovjetska socialistična republika obsega 485.000 km² površine. Od tega obsega 350.000 km² zgolj puščava Kara-Kum. To ime pomeni »Črne peščine«. Toda ne gre za barvo, ondodni pesek ni črn, marveč rumenkast ali sivkast, mehak in droben kakor prah; ogromno je tega peska, da se človek tod le trudoma prebije skozi življenje.

Peščine Kara-Kuma so podobne valovitemu jezeru. Videti so vekovite. Toda treba je samo, da potegne lahen veter in že ožive vse te peščine. Iznemadni viharji raznašajo pesek po prostranem ozračju, ki je bilo še pravkar vedro in jasno. Po dveh korakih že ne vidiš več svojega sopotnika. Grički se selijo s kraja na kraj, kdaj pa kdaj oddaljeni drug od drugega komaj po dvajset metrov in tedaj nastane tam, koder je še pravkar bila ravnica, visok peščen hrib. Stalno neogibno, vselej pokorne vetrovi, se dvigajo peščine s severozapada proti jugovzhodu k bregom Amu-Darje, kakor da stremi puščava za tem, da bi zasula, kar je še živega v teh krajih in pokončala vse, kar je s trudom ustvaril človek.

KAKOR V EGIPTOVSKI DEŽELI

Če hočemo povedati, s kakšnimi plodovi se odlikuje ta dežela, v kateri uspevajo breskve, bombaž in vinograd, tedaj rečemo, da so ti kraji plodni kakor egiptovske ravnice. Plodovitost dežele Nila je prislovična.

Ako hočemo količino sončne toplote in luči, ki ju vsrka vase vsak kvadratni kilometer zemlje v Turkestanu, število deževnih dni v letu in zimsko podnebje primerjati s podnebjem drugih dežel, tedaj lahko rečemo, da je Turkmenska zelo podobna severnemu Egiptu. To se pravi, da bi lahko v Turkmenski v velikih množinah pridobivali smokve, breskve in znameniti egiptovski bombaž z dolgim in nežnim vlaknom. Kaj pa ovi- ra Turkmensko, da vsega tega še nima?

MURGAB IN TEDŽEN

Vsi vemo, kaj je oaza, srečni kraj v

puščavi, kjer med drevjem izvira voda. Tudi Turkmenski ima več oaz, najpomembnejši izmed njih pa sta Murgab in Tedžen.

Če potuješ po Turkmenski in si še ves oznojen od puščavske vročine, v obeh pa ti še žari rumeni pesek, se iznenada znajdeš v osvežujoči oazi, kjer nudijo košata drevesa prijeten hlad. To so nasašli Murgaba, prve cvetoče oaze. Toda Murgab ne slovi samo po vrtovih in nasadih, marveč še bolj po bombažu, čigar vlakno nikakor ne zaostaja za onim v dolini Nila. Egiptovski bombaž prinaša tolikšne dohodke, da bi v Turkmenski lahko vsak kolhoz postal — milijonar.

Ampak v Murgabu ni dovolj vode, da bi zalivali bombažna polja. V Tedženski oazi je pomanjkanje vode še hujše. V juniju tam sploh nimajo vode. In čeprav je Tedžen najpripravnější za gojenje egiptovskega bombaža, ga tam vendar le ne sejejo. Bombaž je treba nujno zalivati, in sicer po sedem do enajstkrat na leto. V Tedženu pa je vode komaj za enkratni poljiv. Turkmenski lahko postane še bolj plodovita kakor Egipt, toda v ta namen primanjkuje samo — vode.

VODOVJE AMU-DARJE

Turkmenski ima eno samo večjo reko, Amu-Darjo. Pri mestu Turtkulju je tako široka, da vidiš nasprotno obalo kakor v megli. Rjavi nazobčani valovi brazdajo Amu-Darjo. Mogočno teče Amu-Darja z jugovzhoda proti severozapadu. Njeno vodovje bi bilo v stanu napolniti sto takih rek, kakršna je reka Moskva. Tudi Turkmenski prinaša Amu-Darja le malo koristi. Le nezaten del njenega vodovja se odteka v namakalne prekope, ki zalivajo polja in vinograde. Brez koristi odnaša Amu-Darja svoje vodovje v Aralsko morje. Vsenaokrog pa leži žareča zemlja.

Tako je bilo z veka v vek. Zdaj se bliža temu konec! Po načrtu Stalinske petletke bo Amu-Darja napolnila reki Murgab in Tedžen, da bo privajala vodo poljem, do katerih doslej ne seže in bo razen te-

ga namakala še desetisoče hektarjev zemlje, ki je bila doslej puščavska. V ta namen je treba zgraditi velikanski prekop.

EKSPEDICIJA V PUŠČAVI

Ni še bilo na svetu prekopa, ki bi tekla 600 km daleč po sami peščeni puščavi. V Sovjetski zvezi gradijo prvi tak prekop. V ta namen so morali inženirji sami vse pripraviti in ustvariti. Ni bilo ne knjig, kjer bi lahko iskali pouka, pa tudi ne ljudi, ki bi jim pomagali z izkušnjami in nasvetom. Zato se je v Kara-Kum odpravila posebna ekspedicija geologov-irigatorjev, topografov in raznovrstnih strokovnjakov, ki morajo vse natančno ogledati in napisati in načrtovati.

Topografi so posneli ondodne kraje, prepolne peščin. Kdaj pa kdaj so se znašli v prepadih in kotanjah med 70 metrov visokimi griči. V takem prepadu bi bilo prostora za 15 nadstropni nebotačnik. Geologi so s svojimi svedri in aparati raziskovali, kako globoko leži glina. To je bilo treba prav posebno ugotoviti, kajti voda, ki teče po prekopu, bo usahnila v pesek in se ustavila šele tam, kjer bo prišla na glino. Glina vode ne propuša. Irigatorji so vlivali vodo v izvrtane kotanje in ugotavljali, s kolikšno naglico voda uhaja. Kdaj pa kdaj so našli glino šele 40 m globoko in je voda tekla v izvrtane luknje kakor vodnjak.

Vse to delo nikakor ni bilo lahko. Posebno je raziskovalce mučila vročina. Toplomer, ki ga je vodja skupine nosil na svojih prsih, je kazal do 45 stopinj Celzija, pesek pa se je razgrel do 60 stopinj. Zareči pesek so čutili celo skozi usnjene podplate. Voda je bila grenko slana. Kdaj pa kdaj tam, kjer je bil na karti zaznamovan studenec, vode sploh ni bilo; zasul je jo bil pesek. Kljub vsemu temu je znanstvena odprava premerila vso razdaljo od Amu-Darje do Murgaba in še dalje do Tedžena ter izbrala kar najbolj primerno pot, po kateri bo stekel prekop. Naj bo še tako težko speljati vodo po puščavi Kara-Kum — prekop bo brezpogojno ustvarjen.

REKA PLODOVITOSTI

Zamislite si reko, ki se kot rokav odcepi od Amu-Darje in poteče po jugovzhodnem predelu Kara-Kuma od vzhoda proti zapadu. Ta reka bo tako globoka, da bodo po njej lahko pluli prav takšni parniki kakor po Volgi. Karakumski prekop bi mogel s svojim vodjem napolniti deset takih rek, kakršna je reka Moskva. To bo povsem nova, prav velika reka, ki jo bodo šele zarisali na zemljevidu. In ko bodo naši potomci pogledali na zemljevid, bodo rekli: »Glej reko, ki se je rodila v dobi Stalinske petletke!«

Že zdaj lahko preračunamo, kaj bo novi kanal prinesel Turkmenski republik. V Murgabski in Tedženski oazi bodo kolhozniki pridelovali osemkrat več bombaža kakor zdaj, 42 krat več marelic, breskev in grozdja in 23 krat več krompirja. Bodoči popotnik ne bo več potoval po južnovzhodnem Kara-Kumu na velblodu, temveč na parniku. Zelena trava in drevje na obeh bregovih prekopa bosta razveseljevala popotnikove oči. A. Gorobova

ŽENA

MISKO KRANJEC

V kuhinji je na steno obesila prtič, ki ga je sama obšila in kjer je pod ženo in možem z otrokoma ob sebi našla: »Ljubezen in mir naj bosta v hiši sreče vir.« To misel je sama dognala. Toda kakšna ljubezen? Kakšen mir? In kje je ta sreča, ki naj vlada v hiši? Mar ni bilo vse kot grenak posme življenju?

In vendar — vse to je bilo izraz njene posebne ljubezni, a tudi izraz njene posebne, brezmejnne bolečine. Zelena je vse tisto, kar je sama za vedno uničila, kar je sama za vedno izgubila. Življenje je šlo daleč mimo tega spoznanja, življenje se je naravnost posmehnilo temu bornemu okrasu na steni v kuhinji.

Pa kljub temu, nekaj posebnega je bilo v vsem tem. Vse to je napravila

z največjo ljubeznijo do njega, naravnost z nekim oboževanjem in čaščenjem. Kadar se je česa lotila, je vedno mislila: Tako je imel rad. Nikakih računov ni imela na kako odpuščanje, ničesar grdega ni mislila, toda hotela je, hotela in brezmejno želela, da bi potem, — potem ko bo že vsega konec, ohranil nanjo vendarle nekaj lep spomin. Ne nanjo kot ženo, ne nanjo kot tisto, ki jo je nekoč tako ljubil, — kaj takega se ne bi moglo zgoditi, — pač pa da bi mu ostala v spominu na drug način: vse te stvari okrog njega so tiste, ki se jih je dotaknila njena roka.

Ne, tega ne bo mogel nikdar zabrisati, še manj zbrisati z vsega pečat njene ljubezni. Po vsej sili je hotela, da bi spomin nanjo ostal kljub vsemu lep, vsaj tak, da bi si kdaj na tistem pri-

znan: To pa je samo ona znala tako napraviti. — Vsemu se bo odrekla, zato ker je življenje nemogoče. Toda nečemu se ne more odreči, da bi mogla ohraniti nase, čeprav še tako boren, a vendar lep spomin. Mrtvi so nedotakljivi. Ne moreš do njih, da bi jih klical na odgovor, za sramoto se jim ne bilo treba zmeniti. Pa vendar —, nihče bolj od mrtvih ne želi zase lepega spomina. Zato, ker samo lep spomin živi dolgo, samo lep spomin lahko živi večno.

Ko se je ozrla na cesto, je videla, da se Jakob že spušča proti grapi. Francka je še vedno stala na križišču in čakala. Toda Marija ni utegnila, da bi se še ukvarjala v mislih z njo. Vsak čas jo Jakob lahko zagleda, ona pa niti tega ni hotela.

Umaknila se je. Bil je skrajni čas. Nikdar ni natančno razmišljala, kako bo tisti trenutek, ko se Jakob vrne, to je, kaj naj stori takrat. Toda tisto drugo, kar je živelo v njej in kar je že dolgo vodilo vsa njena dejanja in samo

snovalo načrte »za tisti trenutek«, je uredilo tudi zastran tega.

Povzpela se je na hlev, kjer je bilo nekaj sena razmetanega. Bila je kakor oslepela, ker je prišla s sončne svetlobe. Tipaje je iskala dalje do svoje luknje v razbiti krovni opeki, odkoder je hotela vse videti. Za trenutek je obstala in nekaj jo je pretreslo, ko je z roko ujela vrv, privezano za tram. A že takoj nato se je bridko posmehnila: kako je bilo vse pripravljeno kakor da se je zadnje čase samo s tem ukvarjala. In vendar je vse to zasnovalo ono drugo v njej, tisto, kar je jo spremljalo in kar je jo zdaj, na koncu vsega, tudi privedlo sem gor. Zdaj je vedela, da bi morala sem, pa če bi se še tako branila. V njej je bilo tisto, kar je neprestano ukazovalo: Moraš! Morala je, tudi ni bilo nikakega izhoda. Bile so ženske, poznala jih je, ki so storile še hujše stvari, medtem ko je ona samo reševala svoje otroke in njega, Jakoba. Druge zdaj vendarle živijo, živijo, četudi za tako sramotno ceno. (Dalje.)